

порівняльну граматику слов'ян. мов, вступ до мовознавства, церковнослов'ян. мову, історію та діалектологію сербохорват. і польс. мов, історію слов'ян. літератур, рос. мову та ін.), виховав цілу плеяду рос. лінгвістів і став фактичним засновником саратовської лінгвістичної школи.

Осн. тв.: Новые данные для характеристики гуцульских говоров. – К., 1904. – 15 с.; Шиллер, Пушкин и Островский в изображении эпохи смутного времени на Руси. – К., 1904. – [2], 47 с.; Кайкавское наречие. – К., 1905. – XII, 326 с.; Очерки кайкавской и хорватской литературы. – К., 1905; Почаевский сборник Киевской духовной академии молдаво-болгарской редакции XVI века со стороны своего языка. – СПб., 1905. – 62 с.; О языке Нестерова жития преподобного Феодосия Печерского по древнейшему из дошедших списков. – Варшава, 1907. – 79 с.; Основные мотивы драматического творчества Шиллера. – К., 1908. – 89 с.; Шиллер как драматург эпохи «бури и натиска». – К., 1908. – 23 с.; Основные методы и направления в области славянского языкознания в связи с историческим ходом науки языкознания вообще, индоевропейского – в частности. – К., 1909. – 35 с.; История польской литературы. – К., 1910. – 168 с.; Политическая и литературная деятельность братьев Зринских и Франца Франкопана : (Из истории политической и экономической жизни хорватов XVII в. и из истории развития у хорватов литературы и выработки литературного языка). – К., 1911. – XII, 861 с.; Древний церковнославянский язык, его значение в цикле наук филологических и богословских. – К., 1912. – [2], 20 с.; История чешской литературы. – К., 1913. – 133 с.; Культурно-историческая роль Болгарии в судьбах славянства вообще, России – в частности. – К., 1913. – 27 с.; История славянских литератур (болгарской, сербской, чешской и польской) : Литографированный курс, читанный в Киевском ун-те в 1914 г. – К., 1914. – 239 с.; Пособие к лекциям по истории сербо-хорватской литературы. – К., 1914. – [2], 162, II с.; Сравнительная грамматика славянских языков : Пособие к лекциям. – К., 1914. – [2], 118, [2], III с.; Пособие к лекциям по истории болгарской литературы. – К., 1915. – [2], 238, II, XVI с.; Русский язык как предмет преподавания в тюрко-татарских школах. – Баку, 1926. – 46 с.; 2-е изд. – Симферополь, 1928. – 55 с.; Речь человека в представлении современного языковедения. – Симферополь, 1928. – 24 с.; Слово о полку Игореве со стороны стиля и языка // Ученые записки Саратовского гос. пед. ин-та. – 1938. – Вып. 3. – С. 233–250; Семантические и лексические процессы в русском языке эпохи Великой отечественной войны // Ученые записки Саратовского ун-та. – 1948. – Т. 20. – С. 244–252.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. І. – №№ 9932–9934, 23788, 44874; Ф. III. – №№ 49980–49983; Ф. 175. – № 1693; Ф. 179. – № 231; Ф. 265. – № 283–287; ДАК. – Ф. 16. – Оп. 465. – № 1139, 3160, 4797; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 10933; Оп. 3. – Спр. 3858.

Опубл. дж.: Приказ обер-прокурора Св. Синода // ЦВ. – 1912. – № 23. – С. 242; Извлечение из журналов Совета Киевской духовной академии за 1911–1912 учебный год. – К., 1912. – С. 336–341, 378–381; [Тем же] за 1912–1913 учебный год. – К., 1913. – С. 42–43; Тулуб З. П. Моя жизнь. – К., 2012. – С. 253–254, 295–296.

Літ.: Флоринский Т. Д. Критико-библиогр. обзор новейших трудов и изданий по славяноведению // Унив. изв. – 1905. – № 11. – С. 207–209; Столетие Киевской первой гимназии (1809–1811–1911 гг.). – Т. 1. – К., 1911. – С. 280, 355–356; Крымский педагогический институт имени М. Ф. Фрунзе. 1918–1928. – Симферополь, 1928. – С. 10, 32, 69; Наука и научные работники СССР. – Ч. 6 : Научные работники СССР без Москвы и Ленинграда / под ред. С. Ф. Ольденбурга и Е. Ф. Карского. – Л., 1928. – С. 419; Вопросы русского языкознания : К 80-летию профессора Александра Митрофановича Лукьяненко / отв. ред. С. А. Бах. – Саратов, 1961. – 383 с.; Булахов М. Г. Восточнославянские языковеды : биобиблиогр. словарь. – Т. 3. – Минск, 1978. – С. 57–60; Alma mater. Університет Св. Володимира напередодні та в добу Української революції. 1917–1920 : матеріали, документи, спогади : [у 3 кн.] / упоряд. В. А. Короткий, В. І. Ульяновський. – К., 2001. – Кн. 2. – С. 178, 205–208; История Таврического ун-та / под общ. ред. Н. В. Багрова. – К., 2003. – С. 76, 79–80, 88; Дзедзелівський Й. О. Олександр Митрофанович Лук'яненко // Українська мова : енциклопедія. – К., 2004. – С. 324; Урсу Д. П. Олександр Митрофанович Лук'яненко, дослідник слов'янського мовознавства // Професори Таврійського ун-ту (1918–1941) : біогр. нарис. – Сімферополь, 2005. – С. 55–61; Сиротинина О. Б. Олександр Митрофанович Лукьяненко и преподавание славянских языков в Саратовском ун-те // Известия Саратовского ун-та. – 2006. – Т. 6. Сер. Филология, журналистика. – Вып. 1/2. – С. 20–22; Досталь М. Ю. Как Феникс из пепла... (Отечественное славяноведение в период Второй мировой войны и в первые послевоенные годы). – М., 2009. – С. 126, 295; Паламарчук О. Л., Чмир О. Р. Славістика в Київському університеті між двома світовими війнами // Слов'янський світ : зб. наук. праць. – К., 2009. – Вип. 7. – С. 3–13; Чмир О. Сербістика в Університеті Св. Володимира // Украс : історія, культура, мистецтво. – 2010. – Вип. 1 (4). – С. 181–182.

Н. В. Ткачук

ЛУЦЕНКО(В) Олександр Олександрович [рос. Луценко (Луценков) Александр Александрович] (11[23].05.1891–24.02.1953), протоієрей, випускник КДА – священнослужитель Укр. екзархату РПЦ, церк. адміністратор і педагог.

Нар. у м. Білопіль Сум. пов. Харків. губ. (нині – адм. центр Білопільського р-ну Сум. обл.) у сім'ї священника. Навчався у церковнопарафіяльній школі при місцево-

му Свято-Покровському храмі. У 1899 разом із родиною переїхав до м. Харкова, де його батько Олександр Миколайович служив настоятелем храму в ім'я Всіх Святих на міськ. кладовищі, а згодом – Свято-Димитріївської церкви (у сані протоієрея).

Після закінчення Харків. ДУ (1901–06) та ДС (1906–12) продовжив освіту у КДА (1912–16), де здобув ступ. канд. богослов'я (присуджений рішенням академ. Ради від 01.04.1916). Рукопис канд. твору Л. «Состояние Константинопольской Церкви в царствование императора Михаила Палеолога», що здобув позитивну оцінку проф. протоієрея М. С. Гроссу, зберігається у ІР НБУВ.

У подальші роки мешкав у м. Києві. Тринадцятирічний час працював бухгалтером на Півд.-Зах. залізниці.

У жовтні 1942 прийняв свящ. сан. Протягом 1942–43 служив на парафіях у с. Пухівка (нині – Броварського р-ну Київ. обл.), с. Хотянівка (нині – Вишгородського р-ну Київ. обл.), на хуторі Каплиця (передмістя м. Василькова – нині адм. центр Васильківського р-ну Київ. обл.).

У грудні 1943 був переведений на посаду настоятеля храму в ім'я Володимирської ікони Божої Матері у Києві. З лютого 1944 звершував пастирське служіння у київ. церкві Св. рівноапостольної Марії Магдалини на Шулявці. У жовтні того ж року був призначений другим священиком Свято-Троїцького храму Києва. З 1951 до кінця життя обіймав посаду його настоятеля.

Одночасно займався пед. діяльністю. З 1946 викладав історію на 2-річних пастирсько-богослов. курсах у Києві, невдовзі трансформованих у КДС із 4-річним терміном навчання (відкрита в жилому корпусі Києво-Михайлівського Золотоверхого монастиря 18.02.1947; у 1950-х розміщувалась у цоколі Андріївської церкви). Беручи участь в урочистостях із нагоди відкриття КДС, виступив із змістовною доповіддю, присвяченою історії духовної просвіти на рос. та укр. теренах. У відродженій КДС обіймав поса-

ди інспектора та викладача; читав курси історії давньої Церкви та Рос. Церкви. Звільнившись, за станом здоров'я, від інспекторських обов'язків, залишився викладачем семінарії; з вересня 1952 читав історію Рос. Церкви та гомілетуку.

Помер у Києві від інфаркту міокарда на 62-му році життя. Похований на Лук'янівському кладовищі.

У пам'яті сучасників, колег та учнів залишився авторитетним викладачем і педагогом, енергійним адміністратором, життєлюбною та щиросердною людиною.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 175. – № 1696; Ф. 304. – Дис. 2388; ЦДАВОУ. – Ф. 4648. – Оп. 3. – Спр. 32, 45, 77, 92, 107, 123; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 10590; Оп. 3. – Спр. 3858.

Опубл. дж.: Извлечение из журналов Совета Киевской духовной академии за 1912–1913 учебный год. – К., 1913. – С. 14–15, 18, 36, 39, 40, 82–84; Афонский С. П. Открытие Киевской духовной семинарии // ЖМП. – 1947. – № 6. – С. 6–10; Ганецкий В. Я., прот. Протоиерей А. А. Луценко (Некролог) // Там само. – 1953. – № 5. – С. 62–63; Регент митрополичьего хора Михаил Литвиненко: «Православная вера была, есть и будет наибольшей ценностью нашей жизни» // Вісник прес-служби УПЦ. – № 68 (28). – 01.05.2007. – Режим доступу: http://pravoslavnye.org.ua/2007/05/regent_mitropolichego_hora_mihail_litvinenko_pравославная_вера_была_est_i_budet_naibolshey_tsennostyu_nashey_zhizni_2/. – Назва з екрана.

Літ.: Справочная книга для Харьковской епархии / сост. И. Самойлович. – Х., 1904. – С. 79; Талалай М. К. Имена их вписаны в книгу жизни. Выпускники Харьковской духовной семинарии – выдающиеся церковные деятели (к 160-летию со дня основания Харьковской духовной семинарии) // Віра і розум : богословсько-філос. журнал. – № 2. – Х., 2001. – С. 295; Він же [Талалай М., протодіак]. Протоиерей Александр Луценко – выпускник Харьковской духовной семинарии и Киевской духовной академии, первый инспектор возрожденной в 1947 г. Киевской духовной семинарии // Труды КДА. – № 24. – К., 2016. – С. 198–222; Луценко Александр Александрович // Православная энциклопедия Харьковщины. – Х., 2009. – С. 296.

М. Л. Ткачук

ЛУЧИЦЬКИЙ Василь Іванович [рос. Лучицкий Василий Иванович] (бл. 1810*–1885), випускник КДА – педагог.

* Вік Л., вказаний в атестаті про закінчення КДА та послужних формулярах, дає змогу обрахувати різний рік його народження: 1809, 1810, 1812.